

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نظارت و راهنمایی آموزشی

در مدارس امروز

«راهنمایی عملی برای راهنمایان، مدیران و معلمان مدارس»

تألیف:

دکتر علی حسن زاده فروغی

عضو هیأت علمی دانشگاه سیستان و بلوچستان

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۶

سرشناسه	: حسن‌زاده فروغی، علی، ۱۳۲۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: نظارت و راهنمایی آموزشی در مدارس امروز: راهنمایی عملی برای راهنمایان، مدیران و معلمان مدارس/ تالیف علی حسن‌زاده فروغی.
مشخصات نشر	: تهران : آوای نور، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۶ص: جدول، نمودار .
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۰۸۴-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: تربیت معلم -- ایران
موضوع	: کلاسدها -- دستنامه‌ها
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۳ عن ۵/ح LB۱۷۲۷
رده بندی دیویی	: ۰۱۳۰۹۵۵/۳۷۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۴۲۷۲۲۴

نظارت و راهنمایی آموزشی در مدارس امروز

تالیف: علی حسن‌زاده فروغی

ناشر: انتشارات آوای نور

صفحه‌آرا: منیر السادات حسینی

چاپ سوم ۱۳۹۶

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۰۸۴-۲

• تهران: خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان وحید نظری - پلاک ۹۹

تلفن: ۶ - ۶۶۹۶۷۳۵۵ / نمابر: ۶۶۴۸۰۸۸۲

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

قیمت ۱۸۰۰۰ تومان

تقدیم به

همه آنان که به کار تعلیم و تربیت فرزندان ایران زمین
اشتغال دارند.

فهرست مطالب

مقدمه.....	۹
فصل اول: تاریخچه تربیت معلم و نظارت و راهنمایی آموزشی در ایران و مغرب زمین	۱۱
فصل دوم: تعاریف نظارت و موضوعات پیرامون آن	۲۳
فصل سوم: کمک به معلمان در کار طراحی آموزشی	۳۵
فصل چهارم: کمک به معلمان در کار مدیریت کلاس	۶۵
فصل پنجم: کمک به معلمان در کار تدریس	۷۹
فصل ششم: کمک به معلمان در کار ارزشیابی از عملکردشان	۱۱۱
فصل هفتم: کمک به معلمان از طریق برنامه‌های ضمن خدمت	۱۵۱
فصل هشتم: مشاهده کلاس درس معلمان به وسیله ناظران و مدیران مدارس	۱۶۵
منابع.....	۱۷۱

مقدمه

نا امید کننده است زمانی که می‌بینیم مدیران و راهنمایان آموزشی زمان زیادی را (غالباً با علاقه و پشتکار ..) صرف فعالیت‌هایی می‌کنند که کمتر موجب بهبود کیفیت تدریس معلمان می‌شود. تحقیقات اخیر نشان داده است که کیفیت آموزش تنها عامل مهم در پیشرفت شاگرد است^۱. تدریس خوب واقعاً اهمیت دارد. سالهای سال این عقیده رایج بود که عوامل خارج از مدرسه تعیین کننده اصلی موفقیت شاگرد بودند - طبقه اجتماعی، هوش ذاتی، زمینه خانوادگی، قوای محرکه جامعه، فشار همسالان و ..

اما اکنون محقق شده است که تدریس خوب می‌تواند بر تمام مشکلاتی که شاگردان با آن وارد مدرسه می‌شوند غلبه نماید، و دانش آموزانی که در فقر پرورش می‌یابند محکوم به شکست نیستند. تحقیقات اخیر به وضوح نشان داده است که تفاوت فاحشی بین عملکرد شاگردانی که فقط سه سال متوالی معلمانی مؤثر داشته‌اند و شاگردانی که در همین مدت معلمانی غیر مؤثر داشته‌اند دیده شده است. تدریس خوب به تمام شاگردان کمک می‌کند، اما بعضی از شاگردان از این کمک بیشتر سود می‌برند و بعضی دیگر کمتر.

همه تحقیقات انجام شده به این نتیجه رسیده‌اند که تقریباً تمام والدین با این اصل موافق هستند که: مهمترین تلاش یک مدیر و راهنمای آموزشی آوردن تدریس خوب در کلاسها است. وقتی که معلمان کلاسها افرادی غیر مؤثر و در سطح متوسط باشند شاگردان از موفقیت بیشتر فاصله می‌گیرند. تدریس خوب آن است که قابلیت کم کردن فاصله‌ها را داشته باشد.

اما بهترین روش برای بهره‌مندی شاگرد از تدریس مؤثر چیست؟ پاسخ ساده و صریح: «حذف معلمان غیر مؤثر». کارساز است اما چون مستعفی و استخدام کردن معلمان عمل ساده و متداولی نیست این کتاب راهکارهایی را برای حمایت و بهبود کار معلمان شاغل اعم از معلم

---

^۱-Fergusson & Ladd, ۱۹۹۶; Sanders & Rivers, ۱۹۹۶; Haycock, ۱۹۹۸; Rivkin, Hanushek & Kain, ۲۰۰۵; Whitehurst, ۲۰۰۲; Hattie, ۲۰۰۲; Rice, ۲۰۰۳, ...

بسیار مؤثر یا معلم تقریباً مؤثر ارائه می‌نمایند این راهکارها که قابل تفکیک از هم نیستند پس از مباحث تاریخچه و تعاریف نظارت و راهنمایی به شرح زیر از نظر خواننده می‌گذرد:

- کمک به معلمان در کار طراحی آموزشی برای هر جلسه کلاس
- کمک به معلمان در کار تدریس در کلاس درس
- کمک به معلمان در کار مدیریت کلاس (یا کلاس‌داری)
- کمک به معلمان در کار ارزشیابی معلمان (به وسیله خود و دیگران)
- مشاهده تدریس معلم در کلاس درس به وسیله ناظران
- کمک به معلمان از طریق برنامه‌های ضمن خدمت.

مطالعه و تجزیه و تحلیل این اثر به عنوان یک کتاب درسی به وسیله اساتید و دانشجویان، و بررسی و کاربرد راهکارهای آن به وسیله راهنمایان، مدیران و معلمان می‌تواند موجب تغییرات اساسی در روشهای اجرای نظارت و راهنمایی و تدریس در مدارس گردد، زیرا که محتوای این کتاب با آگاهی از مسائل و مشکلات عمومی آموزش و پرورش در دنیای امروز تألیف و تدوین شده است، بخصوص که این آگاهی فقط از طریق خواندن و گذراندن واحدهای دانشگاهی به دست نیامده بلکه تجربه سالهای متمادی همدمی و تعامل با فراگیران در کلاسهای مقاطع از کودکان تا دانشگاه بوده است.

در نهایت باید از سرکار خانم مرضیه پودینه بخاطر تایپ مطالب و از آقای سیروس حیدری صدر بخاطر صفحه‌آرایی کتاب و حوصله و دقت نظری که این بزرگواران از خود نشان داده‌اند تشکر و قدردانی نمایم.

«مؤلف»